

Regeringens proposition

1984/85:152

om vissa anslag ur kyrkofonden m. m.;

beslutad den 14 mars 1985.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

BO HOLMBERG

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i fråga om bidrag ur kyrkofonden till rikskyrklig verksamhet. Ändringarna föranleds av att en ny riksorganisation har bildats inom svenska kyrkan för den del av kyrkans verksamhet som inte regleras i lag eller förordning. Stora delar av verksamheten har förts samman i en stiftelse. Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet.

Det föreslås att lagen om kyrkliga kostnader ändras så att den nämnda stiftelsen kan få bidrag ur kyrkofonden i den omfattning som regeringen bestämmer. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 1985.

Kostnad för annan rikskyrklig verksamhet skall liksom hittills betalas ur kyrkofonden enligt riksdagens och regeringens bestämmande. I propositionen föreslås att kyrkofondens styrelse inte längre skall fördela dessa bidrag. I stället skall svenska kyrkans centralstyrelse besluta om fördelningen.

I propositionen föreslås också att det ur kyrkofonden skall få betalas vissa andra kostnader. Det gäller kostnader för en tjänst vid kammarkollegiet och kostnader för ersättningar till innehavarna av vissa tjänster som domkyrkosyssloman. Slutligen läggs i propositionen fram förslag som innebär att den praktiska prästutbildningen inte längre skall vara bunden av några av riksdagen godkända riktlinjer.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader**

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse
6 §

Ur kyrkofonden bestrides

1. sådan kostnad för avlöningsförmåner till präst som regeringen och riksdagen bestämmer,
  2. kostnad för pensionsförmån åt präst eller efterlevande till präst enligt bestämmelser som regeringen meddelar eller enligt avtal samt för försäkringsförmån som utgår för präst eller annan kyrkomusiker än skolkantor enligt statlig grupplivförsäkring,
  3. förvaltningskostnad enligt regeringens och riksdagens bestämmande för stiftsnämnd och boställsnämnd samt för departement eller myndighet där kyrkliga frågor handlägges,
  4. annan kostnad för kyrklig verksamhet enligt regeringens och riksdagens bestämmande,
  5. anslag till extra utgifter med ett av regeringen och riksdagen bestämt belopp för år, vilket efter regeringens bestämmande får användas till kyrkliga ändamål.
- 4. kostnader för verksamhet som bedrivs av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet i den omfattning som regeringen bestämmer,*
  5. annan kostnad för kyrklig verksamhet enligt regeringens och riksdagens bestämmande,
  6. anslag till extra utgifter med ett av regeringen och riksdagen bestämt belopp för år, vilket efter regeringens bestämmande får användas till kyrkliga ändamål.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

¹Lagen omtryckt 1982:379.

CIVILDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1985-03-14

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Holmberg

Proposition om vissa anslag ur kyrkofonden m. m.

---

1 Inledning

Enligt lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader (omtryckt 1982:379, ändrad senast 1983:401) utgår ur kyrkofonden medel till bl. a. ekonomisk utjämning mellan kyrkliga kommuner, till vissa avlönings- och pensionsförmåner åt präster m. fl., till vissa förvaltningskostnader och till annan kostnad för kyrklig verksamhet. Ett nytt system för ekonomisk utjämning mellan de kyrkliga kommunerna via kyrkofonden trädde i kraft år 1983. Kyrkofonden fick samtidigt en särskild styrelse (prop. 1981/82:158, KU 28, rskr 309).

När det gäller kostnader för rikskyrkliga ändamål utgår enligt lagen om kyrkliga kostnader bidrag ur kyrkofonden enligt regeringens och riksdagens bestämmande. Dessa bidrag utgår dels till kyrkans lagreglerade verksamhet på riksplanet, dels till sådan rikskyrklig verksamhet som inte är reglerad i lag eller förordning och som alltså bedrivs inom svenska kyrkans s. k. fria sektor.

I samband med den nyss nämnda reformen och genom särskilda beslut har riksdagen godkänt olika ändamål inom svenska kyrkans fria sektor som får tillgodoses genom bidrag ur kyrkofonden. Bidragen utgår inom en av regeringen fastställd ekonomisk ram. Kyrkofondens styrelse beslutar om hur bidragen skall fördelas mellan olika ändamål (prop. 1982/83:66, KrU 16, rskr 93; prop. 1982/83:160, KrU 28, rskr 330, prop. 1983/84:75, KrU 20, rskr 327).

1984 års kyrkomöte har godkänt bildandet av en ny organisation för den del av svenska kyrkans rikskyrkliga verksamhet, som inte regleras i lag eller förordning. Den nya organisationen innebär bl. a. att ett antal rikskyrkliga organ har bildat en stiftelse, Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet, som handhar stora delar av kyrkans fria verksamhet på riksplanet.

I samband med att kyrkomötet år 1984 beslutade om en ny riksorganisation för svenska kyrkan har frågan om ansvaret för fördelningen av bidragen till kyrkans fria verksamhet på riksplanet aktualiserats. 1984 års kyrkomöte har hos regeringen hemställt att svenska kyrkans centralstyrelse ges ansvaret för fördelningen av medel ur kyrkofonden när det gäller rikskyrkligt arbete. Vidare har svenska kyrkans centralstyrelse hos regeringen hemställt att regeringen måtte föranstalta om att Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet godkänns som organ och ändamål för bidrag ur kyrkofonden. Centralstyrelsen har också hos regeringen hemställt om bemyndigande att besluta om fördelningen av kyrkofondsbidrag till sådan verksamhet som står svenska kyrkan nära men som ligger utanför den rikskyrkliga organisationen.

Med anledning av de nu nämnda framställningarna har inom regeringskansliet utarbetats en promemoria om bidrag ur kyrkofonden till rikskyrklig verksamhet. En sammanfattning av förslagen i promemorian bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av deras yttranden bör fogas till protokollet i ärendet som *bilaga 2*.

De i promemorian framlagda förslagen gäller bidrag ur kyrkofonden till rikskyrklig verksamhet inom svenska kyrkans fria sektor. Ur kyrkofonden betalas emellertid också kostnader för annan kyrklig verksamhet enligt regeringens och riksdagens bestämmande. Jag ämnar nu ta upp frågor om bidrag ur kyrkofonden inte bara till den fria rikskyrkliga verksamheten utan även till viss annan kyrklig verksamhet. Det gäller kostnader för en tjänst vid kammarkollegiet och kostnader för ersättningar till innehavarna av vissa tjänster som domkyrkosyssloman.

Riksdagen har tidigare fattat beslut om vissa riktlinjer för den praktiska prästutbildningen. Riktlinjerna innebar bl. a. att svenska kyrkan fr. o. m. den 1 juli 1980 skulle ta över huvudansvaret för den praktiska prästutbildningen från universiteten och att undervisningen skulle bedrivas vid två pastoralinstitut under ledning av Svenska kyrkans utbildningsnämnd (prop. 1978/79:151, KrU 28, rskr 350). Vidare har riksdagen beslutat att vissa kostnader för den praktiska prästutbildningen skall få bestridas ur kyrkofonden (prop. 1978/79:151, KrU 28, rskr 350, prop. 1979/80:152, KrU 29, rskr 357). Svenska kyrkans utbildningsnämnds verksamhet har nu upphört och har övertagits av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet genom dess nämnd för undervisning och utbildning.

Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet har hos regeringen anhållit att regeringen föreslår riksdagen att ändra sitt beslut om huvudmannskapet för den prästerliga utbildningen vid pastoralinstituten så att nämnden för undervisning och utbildning kan handha denna uppgift. Jag tar därför i detta sammanhang upp även vissa frågor om den praktiska prästutbildningen.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Bidrag ur kyrkofonden till rikskyrklig verksamhet

2.1.1 Ändamål som bör tillgodoses genom bidrag ur kyrkofonden

Mitt förslag: Lagen om kyrkliga kostnader ändras så att bidrag ur kyrkofonden i fortsättningen får lämnas till kostnader för verksamhet som bedrivs av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet i den omfattning som regeringen bestämmer.

För kostnader för annan rikskyrklig verksamhet som inte regleras i lag eller förordning får bidrag ur kyrkofonden utgå till följande ändamål, nämligen till den av stiftelsen Stora Sköndal bedrivna kyrkomusikerutbildningen vid Sköndalsinstitutet, till verksamheten vid Svenska kyrkans kulturinstitut, Religionssociologiska institutet, Riksförbundet Svensk kyrkomusik, Riksförbundet för finskspråkigt församlingsarbete i Sverige och vid S:t Lukasstiftelsen samt till svenska kyrkans andel i kostnaderna för verksamheten vid Nordiska ekumeniska institutet och vid Nordiska folkkyrkosekretariatet.

Promemorian: Avviker från mitt förslag på så sätt att det föreslås att riksdagen godkänner att bidrag ur kyrkofonden får utgå dels till Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet för vissa särskilt angivna ändamål inom stiftelsens verksamhetsområde, dels till olika organ utanför stiftelsen för sådan verksamhet som bedrivs av dessa organ.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna delar den uppfattning som har kommit till uttryck i departementspromemorian. Svenska kyrkans centralstyrelse anser dock att Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet skall godkännas som ändamål för bidragsgivningen.

Nordiska ekumeniska institutet och Nordiska folkkyrkosekretariatet framhåller att deras organisationer bör godkännas som mottagare av bidrag ur kyrkofonden, eftersom den av dem bedrivna verksamheten inte har inordnats under Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet.

Bakgrunden till mitt förslag: Bildandet av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet har godkänts av 1984 års kyrkomöte. Stiftelsen, som har bildats av ett antal rikskyrkliga organ, skall bedriva eller stödja svenska kyrkans rikskyrkliga verksamhet inom eller utom Sverige samt förvalta egendom som ställs till dess förfogande för sådana ändamål. Inom stiftelsen finns nio nämnder inrättade för olika rikskyrkliga verksamhetsområden.

De personer som enligt lagen (1982:942) om svenska kyrkan (ändrad

senast 1983:339) är valda att vara ledamöter av kyrkomötet utgör under namn av ombudsmötet stiftelsens representantskap. 1984 års kyrkomöte har godkänt bildandet av ombudsmötet som ett beslutande organ för den fria rikskyrkliga verksamheten. Ombudsmötet handlägger alltså ärenden som rör den del av svenska kyrkans verksamhet som inte är reglerad i lag eller förordning. Enligt stadgarna för stiftelsen skall stiftelsens styrelse bestå av de personer som är ledamöter av svenska kyrkans centralstyrelse.

Organisationen trädde i funktion vid årsskiftet 1984/85. Vid sidan av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet har tre särskilda stiftelser för verksamhet med internationell anknytning bildats, nämligen stiftelsen för Svenska kyrkans mission, stiftelsen för Svenska kyrkan i utlandet och stiftelsen Lutherhjälpen. Motsvarande nämnder inom stiftelsen för rikskyrklig verksamhet utgör styrelser i dessa särskilda stiftelser. Verksamhetsområdena för de beslutade nämnderna omfattar – med undantag för den verksamhet som skall bedrivas av nämnden för Svenska kyrkans mission resp. nämnden för internationell diakoni (Lutherhjälpen) – sådana rikskyrkliga ändamål som riksdagen tidigare har godkänt som bidragsberättigade.

Skälen för mitt förslag: Bildandet av den nya organisationen inom svenska kyrkan aktualiserar frågan om den ordning som gäller för bidragsgivning ur kyrkofonden till den fria rikskyrkliga verksamheten skall behållas. Det i promemorian framlagda förslaget är begränsat till att utgöra en anpassning till den nya rikskyrkliga organisationen och innebär således inte någon ändring i den gällande ordningen för bidragsgivningen. Förslaget i promemorian om att Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet skall inom en av regeringen fastställd ekonomisk ram tillföras bidrag för vissa särskilt angivna ändamål inom stiftelsens verksamhetsområde har godtagits av de flesta remissinstanserna. Svenska kyrkans centralstyrelse har emellertid haft invändningar mot förslaget. Centralstyrelsen anser att stiftelsen som sådan bör godkännas som organ och ändamål för bidragsgivning ur kyrkofonden. Förslaget i promemorian innebär enligt styrelsen att riksdagen allttjämt måste bedöma uppkomsten av och sambandet mellan olika verksamhetsgrenar inom stiftelsen.

Jag vill erinra om att den av statsmakterna beslutade ordningen när det gäller bidrag ur kyrkofonden till kostnader för rikskyrklig verksamhet bygger på principen att bidragen utgår enligt riksdagens och regeringens bestämmande. Detta innebär att riksdagen godkänner de ändamål till vilka bidrag får utgå och att regeringen bestämmer den ekonomiska ramen för bidragsgivningen.

Enligt min mening är det lämpligt att det vid en anpassning av systemet till den nya kyrkliga organisationen i största möjliga utsträckning lämnas åt svenska kyrkan själv att fritt få disponera bidragen ur kyrkofonden till den rikskyrkliga verksamheten. Jag är därför beredd att i denna fråga gå ett steg

längre än vad som föreslås i promemorian. Enligt min mening bör man tillmötesgå centralstyrelsen på så sätt att bidrag till den verksamhet som bedrivs av stiftelsen skall utgå ur kyrkofonden utan att det behöver anges för vilket slags verksamhet inom stiftelsen som bidraget utgår. Det får följaktligen ankomma på stiftelsen att själv göra den nödvändiga bedömningen av vilka verksamhetsgrenar inom stiftelsen som skall komma i åtnjutande av bidrag.

Vad jag nu har föreslagit är alltså en ändring av den ordning som nu gäller så till vida att riksdagen inte behöver godkänna vilka ändamål inom stiftelsens verksamhet som skall vara bidragsberättigade. Förslaget kräver ändring i 6 § lagen om kyrkliga kostnader. I en ny punkt 4. i paragrafen föreslås därför en bestämmelse som innebär att det ur kyrkofonden får betalas kostnader för verksamhet som bedrivs av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet i den omfattning som regeringen bestämmer. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 1985.

Som jag redan har nämnt bedriver alltjämt vissa utanför stiftelsen stående organ verksamhet med kyrklig anknytning som motsvarar ändamål som har godkänts av riksdagen för bidrag ur kyrkofonden. Den nya rikskyrkliga organisationen omfattar alltså inte verksamhet hos dessa organ.

Det gäller till en början den av stiftelsen Stora Sköndal bedrivna kyrkomusikerutbildningen vid Sköndalsinstitutet samt verksamheten vid Svenska kyrkans kulturinstitut, Religionssociologiska institutet, Riksförbundet Svensk kyrkomusik, Riksförbundet för finskspråkigt församlingsarbete i Sverige och S:t Lukasstiftelsen.

Beträffande Nordiska folkkyrkosekretariatet och Nordiska ekumeniska institutet sägs i promemorian att de inte längre bör anges som självständiga bidragsändamål, eftersom den verksamhet som de bedriver kommer att utövas av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet. Under remissbehandlingen har emellertid framkommit att stiftelsens verksamhetsområde inte omfattar det arbete som folkkyrkosekretariatet resp. institutet bedriver. Jag anser därför att även Nordiska folkkyrkosekretariatet och Nordiska ekumeniska institutet och deras resp. verksamhet bör få bidrag ur kyrkofonden enligt den ordning som nu gäller, dvs. för svenska kyrkans andel i kostnaderna för verksamheten.

De nu uppräknade organens verksamhet har i och för sig redan godkänts av riksdagen som ändamål för bidrag ur kyrkofonden. Bildandet av den nya rikskyrkliga organisationen kräver emellertid en precisering av vilka ändamål som faller utanför stiftelsens verksamhetsområde och för vilka den nuvarande ordningen för bidragsgivning fortfarande bör gälla. Jag föreslår därför att det i detta sammanhang slås fast vilka ändamål som faller utom ramen för stiftelsen men som skall vara berättigade till bidrag ur kyrkofonden.

Jag övergår nu till att diskutera frågan om vilket organ som bör ha ansvaret för fördelningen av bidrag ur kyrkofonden till de nu nämnda ändamålen.

2.1.2 *Fördelningen av bidrag ur kyrkofonden till rikskyrklig verksamhet som inte bedrivs av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet*

Mitt förslag: Kyrkofondens styrelse skall inte längre fördela bidrag ur kyrkofonden. I stället skall svenska kyrkans centralstyrelse besluta om fördelningen.

Promemorian: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget.

Bakgrunden till mitt förslag: Av 6 § lagen om kyrkliga kostnader framgår vilka kostnader som får betalas ur kyrkofonden. Förutom vissa särskilt angivna kostnader betalas ur kyrkofonden även annan kostnad för kyrklig verksamhet enligt regeringens och riksdagens bestämmande.

Som jag redan tidigare har nämnt är det riksdagen som fattar beslut om till vilka rikskyrkliga ändamål bidrag ur kyrkofonden får utgå, regeringen som bestämmer den ekonomiska ramen för bidragsgivningen och kyrkofondens styrelse som beslutar om hur bidragen skall fördelas.

I samband med 1982 års kyrkomötesreform fick kyrkomötet ett permanent beredande och verkställande organ, svenska kyrkans centralstyrelse. Grundläggande regler om svenska kyrkans centralstyrelse finns i lagen om svenska kyrkan. Vidare finns regler om centralstyrelsen i lagen (1982:943) om kyrkomötet, i kyrklig kungörelse (SKFS 1983:9) med instruktion för svenska kyrkans centralstyrelse samt i kyrklig kungörelse (SKFS 1983:4) med arbetsordning för kyrkomötet.

Centralstyrelsen har till uppgift att verkställa kyrkomötets beslut och bereda de ärenden som skall avgöras av kyrkomötet i den mån uppgiften inte ankommer på eller har överlämnats åt annat organ som tillsätts av kyrkomötet. Centralstyrelsen består av ärkebiskopen, som självskriven ledamot och ordförande, och högst 14 andra av kyrkomötet valda ledamöter. Centralstyrelsen väljs för varje kyrkomötes valperiod.

Centralstyrelsen är en statlig förvaltningsmyndighet under regeringen. Riksdagen har emellertid beslutat att som vilande anta ett förslag till lag om ändring i regeringsformen (prop. 1984/85:36, KU 16, rskr 54). Förslaget innebär vissa ändringar av föreskrifterna om svenska kyrkan i övergångsbestämmelserna till regeringsformen. Det föreslås bl. a. att centralstyrelsen får ställning som förvaltningsmyndighet under kyrkomötet. Vidare har regeringen i en skrivelse till 1985 års kyrkomöte om vissa klargöranden och kompletteringar av kyrkomötesreformen föreslagit ändringar i lagen om

svenska kyrkan och i lagen om kyrkomötet som bl. a. tar sikte på centralstyrelsens statsrättsliga ställning.

Skälen för mitt förslag: Den nuvarande ordningen enligt vilken bidragen fördelas av kyrkofondens styrelse tedde sig naturlig i ett läge då den nya kyrkliga organisationen på riksplånet ännu inte hade trätt i funktion. Numera finns det emellertid ett kyrkligt organ, nämligen svenska kyrkans centralstyrelse, som kan ta över kyrkofondsstyrelsens uppgifter i fråga om fördelningen av bidrag till sådana rikskyrkliga ändamål som tillgodoses genom organ utanför stiftelsen. Härigenom kan enligt min mening det kyrkliga inflytandet öka när det gäller bidragsgivningen ur kyrkofonden till ändamål som står svenska kyrkan nära.

Centralstyrelsens styrelse utgör också styrelse för Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet. Om centralstyrelsen får uppgiften att fördela bidrag ur kyrkofonden mellan de nu angivna ändamålen innebär personalunionen mellan centralstyrelsen och stiftelsen, som jag ser det, en fördel så till vida att en samordnad bedömning kan ske när det gäller bidrag till verksamhet inom stiftelsen å ena sidan och utom stiftelsen å den andra. Härtill kommer att centralstyrelsen har tilldelats uppgiften att meddela föreskrifter om kollekt och således i belysning av den verksamheten har goda möjligheter att bedöma behovet av bidrag ur kyrkofonden. Som några remissinstanser framhåller är det angeläget att det görs en samordnad bedömning av behovet av rikskollekt och kyrkofondsbidrag. Dessa synpunkter talar för att uppgiften att fördela bidragen bör anförtros åt centralstyrelsen.

Som jag har nämnt har riksdagen beslutat att som vilande anta ett förslag till lag om ändring i regeringsformen. Förslaget innebär bl. a. att centralstyrelsen får ställning som förvaltningsmyndighet under kyrkomötet. Jag har i det lagstiftningsärendet framhållit att regeringen bör kunna meddela föreskrifter som rör förvaltningen och användningen av anslagna stats- och kyrkofondsmedel. Vidare har jag ansett att det bör finnas möjligheter för regeringen att genom normgivning föra över förvaltningsuppgifter på centralstyrelsen och i samband därmed föreskriva hur uppgiften skall fullgöras. I det sammanhanget har jag som exempel pekat på möjligheterna att till centralstyrelsen föra över uppgiften att pröva frågor om fördelning av bidrag till viss rikskyrklig verksamhet. Det förhållandet att centralstyrelsen får ställning som förvaltningsmyndighet under kyrkomötet hindrar alltså inte att centralstyrelsen anförtros uppgiften att fatta beslut om en fördelning av kyrkofondsbidrag mellan andra organ än stiftelsen. Jag föreslår följaktligen att uppgiften att fördela bidrag ur kyrkofonden till organ som står utanför Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet överläts på svenska kyrkans centralstyrelse. Jag vill framhålla att förslaget innebär att centralstyrelsen, vars huvudsakliga uppgift annars är att verkställa och bereda kyrkomötets beslut, skall handha en av regeringen tilldelad förvaltningsupp-

gift som utgör myndighetsutövning. Mitt förslag medför emellertid inte någon ändring i den ordning som gäller enligt lagen om kyrkliga kostnader, nämligen att riksdagen bestämmer de ändamål för vilka bidrag får utgå och regeringen den ekonomiska ram inom vilken fördelningen av bidragen får ske.

Vad jag nu har föreslagit kräver vissa ändringar i förordningen (1971:861) om kyrkliga kostnader (omtryckt 1982:866). Det ankommer på regeringen att meddela sådana föreskrifter. Jag avser att återkomma till regeringen med förslag härom.

2.2 Bidrag ur kyrkofonden till annan verksamhet

2.2.1 *Biträde vid handläggningen av kyrkliga ärenden i kammarkollegiet*

Mitt förslag: Ur kyrkofonden får bestridas kostnader för en ny tjänst vid kammarkollegiet. Till tjänsten skall föras uppgifter som f. n. fullgörs av innehavaren av en tjänst som byrådirektör vid ärkebiskopens kansli. Denna tjänst dras in vid utgången av juni 1985.

Skälen för mitt förslag: Enligt 6 § lagen om kyrkliga kostnader får ur kyrkofonden bestridas bl. a. förvaltningskostnad enligt regeringens och riksdagens bestämmande för stiftsnämnd och boställsnämnd samt för departement eller myndighet där kyrkliga frågor handläggs.

Med stöd av riksdagens beslut (prop. 1979/80:100, bilaga 18, KrU 15, rskr 246) har en tjänst som byrådirektör (kyrkojurist) inrättats vid ärkebiskopens kansli. Kostnaderna för tjänsten bestrids helt ur kyrkofonden.

I samband med att svenska kyrkan fr. o. m. innevarande år har fått en ny organisation för sin verksamhet på rikspanet har ett flertal av de funktioner och tjänster som varit knutna till ärkebiskopens kansli förts över till andra huvudmän inom den rikskyrkliga organisationen.

Sedan ärkebiskopen till regeringen anmält att han inom sitt minskade kansli inte anser sig ha behov av en tjänst som kyrkojurist och att tjänstinnehavaren har begärt och beviljats entledigande fr. o. m. den 1 juli 1985, har regeringen beslutat att byrådirektörstjänsten vid ärkebiskopens kansli skall dras in vid nämnda tidpunkt.

Kammarkollegiet har i en till civildepartementet ingiven promemoria den 30 november 1984 konstaterat att det åligger såväl kollegiet som stiftsnämnderna att verka för en rationalisering av den kyrkliga jordens förvaltning.

Kollegiet anser att behov föreligger av ett fastare och mera institutionaliserat samarbete mellan kollegiet och stiftsnämnderna samt mellan dessa inbördes. Stiftsnämnderna har i syfte att underlätta sitt samarbete bildat den s. k. stiftsnämndskonferensen. Enligt kollegiet kan behovet av samarbete mellan kollegiet och stiftsnämnderna tillgodoses genom att verket tillhandahåller lokaler och en kanslifunktion åt konferensen. Kanslifunktionen för

stiftsnämndskonferensen fullgörs i dag av byrådirektören vid ärkebiskopens kansli. Om stiftsnämndskonferensen knyts till kollegiet är det enligt kollegiet motiverat att även föra över byrådirektörstjänsten till kollegiet. Till tjänst innehavarens arbetsuppgifter skulle höra de nyss nämnda frågorna rörande stiftsnämndskonferensen samt handläggningen av ärenden om köp, försäljning och strukturrationalisering av den kyrkliga jorden och om dennas förvaltning.

Jag delar den uppfattning som har framförts av kammarkollegiet om behovet av att föra över tjänsten till kollegiet. Jag anser att arbetsuppgifterna för innehavaren av tjänsten i huvudsak bör avse frågor av mera övergripande karaktär rörande strukturrationalisering av den kyrkliga jorden. De kostnader som är förknippade med denna tjänst bör i likhet med kostnaderna för den nuvarande tjänsten betalas ur kyrkofonden. Jag föreslår följaktligen att kostnaderna för en ny tjänst vid kammarkollegiet får bestridas ur kyrkofonden.

2.2.2 Ersättningar till domkyrkosysslomän

Mitt förslag: Ur kyrkofonden får betalas kostnader för ersättningar till innehavarna av vissa tjänster som domkyrkosyssloman.

Skälen för mitt förslag: I statsbudgeten för innevarande budgetår finns under trettonde huvudtiteln uppfört ett särskilt anslag med rubriken Ersättningar till kyrkor m. m. Anslaget belastas till största delen med ersättningar till domkyrkor och förutvarande domkyrkor. Ur anslaget utgår också ersättningar till de ordinarie domkyrkosysslomännen i Linköping och Västerås samt till vikarie för domkyrkosyssloman i Växjö. Regeringen har föreslagit att anslaget Ersättningar till kyrkor m. m. skall dras in med utgången av innevarande budgetår (prop. 1984/85:100, bil. 15 s. 132).

Befattningarna som domkyrkosysslomän skall innehas av präster. Domkyrkosysslomännen har främst till uppgift att svara för tillsyn och vård av domkyrkobyggnaden, domkyrkan tillhöriga fastigheter och inventarier, samlingar och arkiv samt redogörarskapet för domkyrkans kassa och fonder. Systemet med domkyrkosysslomän är föråldrat och bör successivt avvecklas.

Ur kyrkofonden bestrids enligt 6 § lagen om kyrkliga kostnader sådan kostnad för avlöningsförmåner till präst som regeringen och riksdagen bestämmer. Mot bakgrund av förslaget om att anslaget Ersättningar till kyrkor m. m. skall dras in med utgången av innevarande budgetår föreslår jag att ersättningar till domkyrkosysslomän i avvaktan på systemets avveckling i stället får utgå ur kyrkofonden fr. o. m. nästa budgetår. Jag räknar med att kyrkofondens kostnader för ersättning till domkyrkosysslomän nästa budgetår kommer att uppgå till ca 20 000 kr. inkl. lönekostnadspålägg.

2.3 Praktisk prästutbildning

Mitt förslag: Den praktiska prästutbildningen skall inte längre vara bunden av några av riksdagen godkända riktlinjer.

Bakgrunden till mitt förslag: Enligt 6 § lagen (1957:577) om prästval (ändrad senast 1982:988) får till prästerlig tjänst ifrågakomma endast den som äger utöva prästämbetet och som prövas ha den förmåga och de egenskaper som erfordras för tjänsten.

Enligt förordningen (1884:13 s. 1) angående förändrade bestämmelser om prästexamen skall den som vill inträda i prästämbetet avlägga prästexamen i teologiska ämnen inför biskop och domkapitel. Närmare bestämmelser om prästexamen finns i stadgan (1884:13 s. 2) angående prästexamen (omtryckt 1979:158, ändrad senast 1980:744).

Prästexamen skall avläggas inför domkapitlet i det stift inom vilket prästkandidaten vill bli anställd. I prästexamensstadgan anges som behörighetsvillkor att prästkandidaten antingen har gått igenom allmän religionsvetenskaplig linje inom grundläggande högskoleutbildning och därvid har följt de kurser och andra utbildningsmoment som medför behörighet att antas till praktisk-teologisk utbildning för blivande präster inom svenska kyrkan eller har avlagt teologie kandidatexamen. I bägge fallen fordras att prästkandidaten med godkänt resultat har gått igenom praktisk-teologisk utbildning för blivande präster inom svenska kyrkan.

Domkapitlet får medge undantag från de behörighetsvillkor som prästexamensstadgan innehåller. De som har förvärvat vissa högre teologiska examina o. d. är befriade från att avlägga prästexamen. Som jag redan har nämnt har svenska kyrkan den 1 juli 1980 tagit över huvudansvaret för den praktiska prästutbildningen från universiteten. Huvudman för denna utbildning har sedan dess varit Svenska kyrkans utbildningsnämnd, som är en stiftelse med ärkebiskopsämbetet och Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund som stiftare.

Enligt utbildningsnämndens stadga för den praktiska prästutbildningen omfattar utbildningen dels praktisk-teologisk utbildning för blivande präster inom svenska kyrkan, dels viss fortbildning. Den praktiska-teologiska utbildningen omfattar pastoral kursverksamhet (den pastorala ramen) samt pastoral-teologisk utbildning i två terminer.

Verksamheten vid de båda pastoralinstituterna i Uppsala och Lund bedrivs i enlighet med den nyss nämnda stadgan, en av utbildningsnämnden fastställd utbildningsplan för praktisk prästutbildning, en av pastoralinstitutens styrelse antagen lokal kursplan samt i övrigt enligt de föreskrifter som har meddelats av utbildningsnämnden. Den som uppfyller av utbildningsnäm-

den fastställda behörighetskrav är enligt utbildningsnämndens stadgar behörig att delta i den pastoral-teologiska utbildningen. En annan prästutbildning bedrivs sedan år 1981 vid Johannelunds teologiska institut i Uppsala i regi av Evangeliska Fosterlandsstiftelsen. Utbildningen, som är en integrerad femårig praktisk och teoretisk utbildning, kan enligt uttalande av biskopsmötet leda fram till prästvigning inom svenska kyrkan.

Inom Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet har inrättats nio nämnder för olika rikskyrkliga verksamhetsområden. Avsikten är att en av dessa, nämnden för undervisning och utbildning, skall handha bl. a. den utbildning som har bedrivits under överinseende av Svenska kyrkans utbildningsnämnd, nämligen den prästerliga utbildningen vid pastoralinstitutet.

Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet har anhållit att regeringen föreslår riksdagen att ändra sitt beslut om huvudmannaskapet för den prästerliga utbildningen vid pastoralinstitutet så att stiftelsen genom nämnden för undervisning och utbildning kan handha denna uppgift.

Skälen för mitt förslag: De av riksdagen beslutade riktlinjerna för den praktiska prästutbildningen innebar bl. a. att utbildningen skulle meddelas i svenska kyrkans egen regi och förläggas till två pastoralinstitut. Jag har nyss berört den utbildning som anordnas av Evangeliska Fosterlandsstiftelsen. Jag kan alltså konstatera att det numera finns praktisk prästutbildning som bedrivs på annat håll än vid pastoralinstitutet och som också leder fram till prästvigning.

Mot bakgrund härav anser jag att det inte finns anledning för statsmakterna att uttala sig om vilket eller vilka enskilda organ inom svenska kyrkan som bör handha den ena eller andra formen av praktisk-teologisk utbildning. Ansvar för den praktiska prästutbildningen bör följaktligen inte av riksdagen bindas till något särskilt organ inom svenska kyrkan. Inte heller bör riksdagen uttala sig om utbildningens närmare utformning och förläggning. Jag föreslår alltså att den praktiska prästutbildningen inte längre skall vara bunden av några av riksdagen godkända riktlinjer.

Det i prästexamenstadgan intagna kraven på genomgången praktisk-teologisk utbildning syftar på utbildningen vid pastoralinstitutet. Mot bakgrund av att det numera finns möjlighet för blivande präster att gå igenom annan praktisk prästutbildning än den som bedrivs vid pastoralinstitutet anser jag att behörighetskravet för avläggande av prästexamen inte bör knytas till någon särskilt angiven praktisk utbildning. Om det i stället krävs att den sökande för att vara behörig att avlägga prästexamen skall inom det praktiskt-teologiska området ha erhållit sådana kunskaper och erfarenheter som behövs för prästerlig verksamhet inom svenska kyrkan, ges kyrkan större frihet att i varje enskilt fall bedöma vilka krav som skall uppställas. Därigenom undviker man dessutom de konstitutionella frågor som i detta sammanhang kan uppkomma genom att en i författning angiven obligatorisk

utbildning handhas av ett enskilt rättssubjekt. Vidare behöver statsmakterna inte meddela några föreskrifter om utbildningen och dess närmare uppläggning. Jag vill framhålla att min avsikt inte är att det skall ske någon förändring av de krav som i dagens läge ställs på blivande präster inom svenska kyrkan i fråga om genomgången praktisk prästutbildning. Vad jag nu har anfört om behörighetskravet när det gäller avläggande av prästexamen syftar framför allt till en förenkling av de nuvarande föreskrifterna och en ökad frihet för svenska kyrkan. Detta kräver ändring i bl. a. prästexamensstadgan. Det ankommer på regeringen att meddela föreskrifter i detta hänseende. Jag avser att återkomma till regeringen med förslag i denna fråga.

3 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom civildepartementet upprättats ett förslag till lag om ändring i lagen om kyrkliga kostnader.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen

dels föreslår riksdagen att anta förslaget till

1. lag om ändring i lagen om kyrkliga kostnader,

dels föreslår riksdagen att godkänna vad jag har anfört om

2. rikskyrkliga ändamål till vilka bidrag ur kyrkofonden bör få utgå samt ansvaret för fördelningen av dessa bidrag,

3. den praktiska prästutbildningen,

dels föreslår riksdagen att medge att ur kyrkofonden fr. o. m. den 1 juli 1985 t. v. får bestridas

4. kostnader för en tjänst vid kammarkollegiet,

5. kostnader för ersättningar till innehavarna av vissa tjänster som domkyrkosyssloman.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

*Bilaga 1***Sammanfattning av innehållet i promemorian Bidrag ur kyrkofonden till rikskyrklig verksamhet**

Ur kyrkofonden utgår medel som bl. a. används för att åstadkomma en ekonomisk utjämning mellan kyrkliga kommuner och täcka kostnader för olika rikskyrkliga ändamål. När det gäller de rikskyrkliga ändamålen utgår bidrag dels till kyrkans lagreglerade verksamhet på riksplanet, dvs. främst till kyrkomötet och dess organ, dels till rikskyrklig verksamhet som bedrivs inom svenska kyrkans s. k. fria sektor.

Riksdagen har vid olika tillfällen närmare preciserat vilka kostnader för rikskyrklig verksamhet som skall kunna bestridas ur kyrkofonden.

År 1983 genomfördes en reform beträffande kyrkofonden. Reformen innebar bl. a. att kyrkofonden fick en särskild styrelse. Fr. o. m. år 1983 får fondens styrelse inom en av regeringen fastställd ekonomisk ram pröva frågor om bidrag till vissa av riksdagen godkända ändamål. Dessa bidrag avser sådan verksamhet som bedrivs inom svenska kyrkans s. k. fria sektor.

I samband med 1984 års kyrkomötes beslut om en ny riksorganisation för svenska kyrkan har frågan om ansvaret för fördelningen av bidragen till rikskyrkliga ändamål aktualiserats. Därvid har i olika sammanhang framhållits att kyrkan inom den av regeringen beslutade ekonomiska ramen bör få ett avgörande inflytande över fördelningen av medlen.

Den huvudsakliga delen av svenska kyrkans frivilliga arbete på riksplanet rymms inom verksamhetsområdet för Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet. I promemorian föreslås att kyrkofondens styrelse inte längre skall fördela medel för de ändamål som tillgodoses av stiftelsen utan att *regeringen* för varje budgetår skall tilldela stiftelsen ett bidrag ur kyrkofonden att av stiftelsen själv fördelas till olika ändamål inom stiftelsens verksamhetsområde.

Vissa av de rikskyrkliga ändamål som riksdagen har godkänt för bidragsgivning ur kyrkofonden faller inte inom området för stiftelsens arbete. Denna verksamhet bedrivs av ett antal fristående organisationer, men är ändå av central betydelse för svenska kyrkan. I promemorian föreslås att *svenska kyrkans centralstyrelse* i stället för kyrkofondens styrelse skall inom en av regeringen fastställd ekonomisk ram fördela bidrag ur kyrkofonden till dessa rikskyrkliga ändamål.

Bildandet av den nya organisationen för den s. k. fria rikskyrkliga verksamheten har aktualiserat en översyn av de ändamål som riksdagen har godkänt för bidragsgivning ur kyrkofonden. I promemorian föreslås att riksdagen godkänner att bidrag ur kyrkofonden får utgå dels till stiftelsen för vissa särskilt *angivna* ändamål inom stiftelsens verksamhetsområde, dels till olika organ utanför stiftelsen för vissa slag av verksamheter som bedrivs av dessa organ.

I samband med kyrkofondsreformen beslöt riksdagen att kyrkofondens

styrelse skulle fördela bidrag till rikskyrklig verksamhet. Vidare fattade riksdagen beslut om till vilka ändamål bidragen får utgå. De nu framlagda förslagen kräver därför riksdagens godkännande. Däremot krävs ingen lagstiftning. Vissa föreskrifter om prövningen av frågor om bidrag ur kyrkofonden behövs dock. Föreskrifterna kan meddelas av regeringen. I promemorian läggs därför fram ett förslag till ändring i förordningen om kyrkliga kostnader.

Bilaga 2

**Sammanställning av remissyttranden över promemorian
Bidrag ur kyrkofonden till rikskyrklig verksamhet****1. Inkomna yttranden**

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av kammarkollegiet, kyrkofondens styrelse, riksrevisionsverket, svenska kyrkans centralstyrelse, Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet, Svenska kyrkans kulturinstitut, Religionssociologiska institutet, Nordiska ekumeniska institutet och Nordiska folkkyrkosekretariatet, S:t Lukasstiftelsen, stiftelsen Stora Sköndal och Kyrkomusikernas riksförbund. Dessutom har Svenska ekumeniska nämnden avgett ett yttrande.

2. Allmänna synpunkter

Riksrevisionsverket, Svenska kyrkans kulturinstitut, S:t Lukasstiftelsen, Kyrkomusikernas riksförbund och stiftelsen Stora Sköndal tillstyrker helt de i promemorian framlagda förslagen.

Kammarkollegiet, kyrkofondens styrelse, svenska kyrkans centralstyrelse samt *Nordiska ekumeniska institutet, Nordiska folkkyrkosekretariatet* och *Svenska ekumeniska nämnden* tillstyrker förslaget att svenska kyrkans centralstyrelse och Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet skall i stället för kyrkofondens styrelse fördela bidrag till rikskyrklig verksamhet inom svenska kyrkans s. k. frivilliga sektor samt redovisar i övrigt vissa allmänt hållna synpunkter.

Kammarkollegiet:

Kammarkollegiet har ingenting att erinra mot att prövningen av frågor om bidrag ur kyrkofonden till kostnader för rikskyrklig verksamhet, som anges i 13 § 8 förordningen (1971:861) om kyrkliga kostnader och som fr. o. m. den 1 januari 1985 skall utövas av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet, övergår från kyrkofondens styrelse till regeringen.

Kollegiet har inte heller något att erinra mot förslaget att svenska kyrkans centralstyrelse inom en av regeringen beslutad ram får pröva frågor om fördelningen av kyrkofondsbidrag till annan i 13 § 8 förordningen om kyrkliga kostnader åsyftad rikskyrklig verksamhet än sådan som utövas av Svenska kyrkans stiftelse.

I och för sig kunde denna bidragsgivning ligga kvar hos kyrkofondens styrelse som liksom centralstyrelsen är en statlig myndighet. Som framhålls i promemorian, har centralstyrelsen emellertid också befogenhet att meddela föreskrifter om kollekt. Ätminstone en del av de här aktuella sökandena kan tänkas också ansöka om medgivande att få uppbära en hel eller delad rikskollekt. Bl. a. av det skälet är det lämpligt att centralstyrelsen övertar den här avsedda bidragsprövningen. Prövningen av frågor om ekonomiskt stöd i skilda former kan då samordnas.

Kyrkofondens styrelse:

Förslagen i promemorian ligger enligt styrelsens uppfattning väl i linje med beslutna reformer och pågående organisationsarbete rörande svenska kyrkan på riksplanet. Det skulle inte vara naturligt att behålla kyrkofondens styrelse som ett mellanled mellan regeringen och Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet. Att låta prövningen ifråga om andra rikskyrkliga ändamål ligga kvar hos styrelsen skulle vara opraktiskt; den föreslagna ansvarsfördelningen mellan regeringen och svenska kyrkans centralstyrelse synes utgöra den bästa lösningen. Inte heller mot vad som anförts i promemorian om de ändamål, till vilka bidrag få utgå ur kyrkofonden, finner styrelsen anledning till någon invändning.

Styrelsen tillstyrker sålunda promemorians förslag.

Svenska kyrkans centralstyrelse:

Förslagen i promemorian syftar till en förändring av ordningen för beslut om kyrkofondens anslag till den rikskyrkliga verksamheten, som i det väsentliga överensstämmer med de önskemål som framstälts från kyrkligt håll. *Centralstyrelsen tillstyrker därför, med nedan angivna påpekanden, att de föreslagna förändringarna genomförs.*

På sid. 15 i promemorian anges de rättsliga förutsättningarna för att till centralstyrelsen överlåta uppgiften att fördela bidrag ur kyrkofonden till andra ändamål än de som hör till stiftelsen.

Centralstyrelsen har ännu icke erhållit del av något material som utvisar i vilken utsträckning förslagen i departementspromemorian Klargöranden och kompletteringar av kyrkomötesreformen kommer att bli föremål för förslag till riksdagen. Med hänsyn härtill saknar centralstyrelsen möjlighet att bedöma resonemanget i promemorian i hela dess vidd. Centralstyrelsen vill på denna punkt endast erinra om sin i remissyttrandet framförda principiella uppfattning att regeringens kompetens bör begränsas.

Nordiska ekumeniska institutet och Nordiska folkkyrkosekretariatet:

Institutet och sekretariatet accepterar förslaget att Svenska kyrkans centralstyrelse i fortsättningen dels fördelar bidrag av rikskyrklig art till, och då personalunion med stiftelsestyrelsen föreligger, inom Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet. Tillstyrkan sker med det förbehållet att så länge som regeringen fastställer den totala ekonomiska ramen som kan tilldelas ur kyrkofonden detta beslut innehåller dels en ram för rikskyrkostiftelsens egen verksamhet, dels en ram för Svenska kyrkans bidrag till andra organs verksamhet.

Med den nu pågående utvecklingen av organisationen av Svenska kyrkan med en strävan om allt större självständighet borde det dock från statsmakternas sida prövas på vilka villkor som Svenska kyrkan själv får råda över de för kyrkan och dess församlingar gemensamma tillgångarna i kyrkofonden.

Svenska ekumeniska nämnden:

Nämnden tillstyrker förslaget att Svenska kyrkans centralstyrelse i fortsättningen dels fördelar bidrag av rikskyrklig art till, och då personalunion med stiftelsestyrelsen föreligger, inom Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet. Tillstyrkan sker med det förbehållet att så länge som regeringen fastställer den totala ekonomiska ramen som kan tilldelas ur kyrkofonden detta beslut innehåller dels en ram för rikskyrkostiftelsens egen verksamhet, dels en ram för Svenska kyrkans bidrag till andra organs verksamhet.

Med den nu pågående utvecklingen av organisationen av Svenska kyrkan med en strävan om allt större självständighet borde det dock från statsmakternas sida prövas på vilka villkor som Svenska kyrkan själv får råda över de för kyrkan och dess församlingar gemensamma tillgångarna i kyrkofonden.

3. Ändamål

Några remissinstanser har synpunkter på förslaget om vilka organ och ändamål som bör godkännas av riksdagen för bidragsgivningen.

*Svenska kyrkans centralstyrelse:**Stiftelsen som ändamål*

Promemorian utmynnar i ståndpunkten att riksdagen alltjämt skall pröva och godkänna ändamålen innan kyrkofondsmedel till rikskyrklig verksamhet kan beviljas. Detta innebär att riksdagen alltjämt måste bedöma uppkomsten av och sambandet mellan olika verksamhetsgrenar inom en och samma juridiska person – nämligen Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet. På s. 20 f uppräknas tio godkända ändamål inom ramen för den nya stiftelsen.

Centralstyrelsen måste påpeka att det är förenat med såväl rättsliga som praktiska problem att på detta sätt dra gränser för medlens användning inom en och samma juridiska person. Till en början måste det framhållas att destinationen icke har någon rättslig verkan gentemot stiftelsens borgenärer. Stiftelsen svarar med hela sin förmögenhetsmassa för uppkomna skuldförbindelser vid varje given tidpunkt.

I praktiskt hänseende måste det framhållas att de olika verksamhetsgrenarna säkerligen icke alltid kan urskiljas tillräckligt klart för att man med bestämdhet skall kunna säga att medlen uteslutande har använts till det destinerade verksamhetsområdet. Om en sådan ordning till alla delar bedöms som nödvändig förloras viktiga delar av samordningen, och den tänkta samordningseffekten uteblir.

Centralstyrelsen är medveten om att det tidigare – undantagsvis – har förekommit att riksdagen har tagit ställning till olika verksamheter hos en och samma juridiska person, nämligen utbildningsnämnden, som har erhållit flera olika anslag. Centralstyrelsen skulle emellertid önska att medelsanvändningen icke sektoriserades i den utsträckning som promemorian anger. Det enklaste vore om stiftelsen som sådan godkändes som ändamål för anslag ur kyrkofonden.

Övriga ändamål

Centralstyrelsen vill påpeka att Nordiska Ekumeniska institutet och Nordiska Folkkyrkosekretariatet skall bestå som självständiga organisationer. Dessa ändamål bör därför inte föras på stiftelsen.

Nordiska ekumeniska institutet och Nordiska folkkyrkosekretariatet:

Både Nordiska Ekumeniska Institutet och Nordiska Folkkyrkosekretariatet har som självständiga organ i riksdagsbeslut förklarats berättigade att uppbära bidrag ur kyrkofonden. Kyrkofondsstyrelsen har hittills givit organen separata bidrag. I den nu föreslagna ordningen tycks förslagsställaren ha inordnat både institutet och sekretariatet i den verksamhet som bedrivs av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet. Så är inte fallet. De övriga organ med hittills självständig ställning som nu föreslås ingå i stiftelsen är däremot korrekt redovisade i sista stycket på sid. 19 utom Samkristna skolnämnden, som föreslagits upphöra och vars verksamhet på ekumenisk bas det nu, bland annat från ärkebiskopens sida föreslås inordnas i Svenska Ekumeniska Nämndens verksamhet.

Nordiska Ekumeniska Institutet är och kommer att förbli en stiftelse med samtliga nordiska folkkyrkor och flertalet nordiska frikyrkor och nordiska ekumeniska organ som huvudmän.

Nordiska Folkkyrkosekretariatet består av de fem nordiska ländernas folkkyrkor.

Ingendera av dessa verksamheter kommer att inordnas i Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrkliga ändamål.

På samma sätt som Svenska kyrkans bidrag till övriga fristående organ som redovisas under punkterna 2-7 i avsnitt 2.4 bör *Nordiska Ekumeniska Institutet redovisas som en sådan fristående organisation*, bidragsberättigad ur den särskilda ramen för andra organisationer.

Svenska kyrkans bidrag till folkkyrkosekretariatet kan naturligtvis sägas mer vara en uppgift för Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet. Med hänsyn till integriteten för övriga huvudmän och då verksamheten kommer att bedrivas ekonomiskt åtskild från verksamheten i rikskyrkostiftelsen bör även *Nordiska Folkkyrkosekretariatet redovisas som en fristående organisation*, bidragsberättigad ur den särskilda ramen för andra organisationer.

Då Svenska Ekumeniska Nämnden är en av Nordiska Ekumeniska Institutets huvudmän vill vi med hänvisning till ovannämnda påpekande om att Samkristna skolnämndens verksamhet föreslås övertagen av Svenska Ekumeniska Nämnden också föreslå att Svenska Ekumeniska Nämnden och dess verksamhet i riksdagsbeslut tas in som ett organ vars ändamål får stödjas med bidrag ur kyrkofonden.

Svenska ekumeniska nämnden:

Nordiska Ekumeniska Institutet har som självständigt organ i riksdagsbeslut förklarats berättigad att uppbära bidrag ur kyrkofonden. Kyrkofondsstyrelsen har hittills givit direkta bidrag. I den nu föreslagna ordningen tycks förslagsställaren ha inordnat institutet i den verksamhet som bedrivs av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet. Så är inte fallet. De övriga organ med hittills självständig ställning som nu föreslås ingå i stiftelsen

är däremot korrekt redovisade i sista stycket på sid. 19 utom Nordiska Folkkyrkosekretariatet och Samkristna skolnämnden. Den sistnämnda har föreslagits upphöra och dess verksamhet på ekumenisk bas föreslås nu, bland annat från ärkebiskopens sida inordnas i Svenska Ekumeniska nämndens verksamhet. Nämndens arbetsutskott har tillstyrkt detta.

Nordiska Ekumeniska Institutet är och kommer att förbli en stiftelse med samtliga nordiska folkkyrkor och flertalet nordiska frikyrkor och nordiska ekumeniska organ som huvudmän. Dess verksamhet kommer icke att inordnas i Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrkliga ändamål.

På samma sätt som Svenska kyrkans bidrag till övriga fristående organ som redovisas under punkterna 2-7 i avsnitt 2.4 bör Nordiska Ekumeniska Institutet redovisas som en sådan fristående organisation, bidragsberättigad ur den särskilda ramen för andra organisationer.

Svenska Ekumeniska Nämnden vill också med hänvisning till ovan nämnda påpekande om att Samkristna skolnämndens verksamhet föreslås övertagen av Svenska Ekumeniska Nämnden också meddela att nämnden inte har något att erinra mot att Svenska Ekumeniska Nämnden och dess verksamhet i riksdagsbeslut tas in som ett organ vars ändamål får stödjas med bidrag ur kyrkofonden.

4. Bidragsperiod

Kammarkollegiet och *svenska kyrkans centralstyrelse* är kritiska mot förslaget att anknypa bidragsperioden till det statliga budgetåret. *Religions-sociologiska institutet* vill inte motsätta sig förslaget.

Kammarkollegiet:

Kammarkollegiet vill understryka vikten av att bidrags- och anslagsperioden för utbetalningar ur kyrkofonden blir enhetlig så långt det är möjligt. Det är givetvis av samma betydelse här som i annan offentlig verksamhet att redovisningen möjliggör kontroll av medelsanvändningen mot gällande bestämmelser och meddelade beslut. I den rapport som revisionskontoret vid kammarkollegiet lämnat över granskningen av räkenskaperna för svenska kyrkans centralstyrelse och kyrkomötet 1983 påtalas de svårigheter att genomföra den föreskrivna anslagskontrollen vid revisionen som varit en följd av att bokslutet omfattade en annan redovisningsperiod – kalenderår – än anslaget och kontoplanen saknade koppling till anslagets delposter.

Vid valet av bidragsperiod gör sig emellertid olika synpunkter gällande. De stora inkomsterna och utgifterna för kyrkofonden hänför sig till det kyrkokommunala utjämnningssystemet som med nödvändighet är knutet till det kommunala budgetåret, alltså kalenderåret. Även den nybildade rikskyrkliga stiftelsen har kalenderåret som budget- och redovisningsperiod. Detsamma gäller bidragstagarna, i varje fall flertalet. Från dessa synpunkter skulle en anslags- och redovisningsperiod, som sammanfaller med kalenderåret, vara att föredra även i fråga om de här aktuella bidragen. De skäl som enligt promemorian talar för det statliga budgetåret som bidragsperiod är visserligen starka men torde inte vara tvingande. Den föreslagna ordningen innebär även vissa olägenheter genom att bidrag kommer att bestämmas för en annan period än bidragsmottagarnas budget- och redovisningsår. En bättre samordning skulle bli möjlig, om tidpunkten för ombudsmötets beslut

angående budgeten – så som diskuterats – förlades till hösten. Skälen för anknytning av bidragsperioden till det statliga budgetåret torde också försvagas väsentligt i den mån statliga bidrag till täckande av kyrkofondens utgifter för kyrklig verksamhet upphör. I den mån kostnaderna för denna verksamhet täcks slutligt av kyrkofonden förefaller det naturligt att knyta an till den budgetperiod som gäller för kyrkofonden.

Svenska kyrkans centralstyrelse:

I promemorian föreslås (s. 17) att bidragsperioden får utgöras av det statliga budgetåret. Resonemanget i detta avsnitt och det föregående synes bygga på en önskan om att den riksskyrkliga verksamheten i dess helhet redovisningsmässigt fördes över till sådant budgetår.

Centralstyrelsen kan i dag icke överblicka huruvida så kommer att bli fallet. Kyrkomötets och ombudsmötets ställningstaganden till att kalenderårsredovisning är lämpligast har varit mycket klara.

Centralstyrelsen får i detta sammanhang inskränka sig till att påpeka att en ordning med det statliga budgetåret som bidragsperiod icke är oförenlig med att organisationen i stort behåller det vanliga kalenderåret för budget och redovisning, och att kyrkomötet därför har fria händer på denna punkt. Det måste väl konstateras att de praktiska komplikationerna av en sådan ordning är betydande.

Centralstyrelsen har svårt att förstå varför bidragsperioden måste vara den föreslagna. Det är dessutom uteslutet att kollektgivning övergår på denna period, varför samordningen delvis går förlorad.

Religionssociologiska institutet:

Bl. a. föreslås att bidragsperioden skulle utgöras av budgetår i stället för kalenderår. Ur RSI:s synpunkt skulle en sådan omläggning innebära nackdelar. Om den ändå skulle genomföras skulle RSI därför överväga att för sin egen ekonomiska förvaltning hålla fast vid kalenderår. Konstaterade arbetsutskottet (AU) att RSI därutöver inte hade någon anledning att motsätta sig en sådan teknisk omläggning som promemorian diskuterar.

AU konstaterade vidare att den nuvarande ordningen för finansieringen av RSI:s arbete med den kyrkliga statistiken enligt promemorian tydligen skulle bestå. Denna ordning innebär f. n. att ärkebiskopsämbetet för RSI:s räkning söker ett särskilt bidrag från kyrkofonden för arbetet med den kyrkliga statistiken. AU tolkade promemorian så att detta särskilda bidrag i fortsättningen skulle sökas via Svenska kyrkans stiftelse för riksskyrklig verksamhet. Fann AU ingen anledning att motsätta sig detta.

5. Handläggningen

Kyrkofondens styrelse:

I fråga om övergången till en ny ordning, dvs. enligt promemorian tiden intill den 1 juli 1985, vill styrelsen tillägga följande. Vissa förändringar måste göras redan vid bidragsprövningen för 1985, som en följd av det redan genomförda organisationsarbetet. Flera av de tidigare särskilda bidragstagarna kommer att ersättas av Svenska kyrkans stiftelse för riksskyrklig verksamhet. Mot styrelsens tillstyrkande av promemorians förslag skulle

bäst svara att lämna bidrag till stiftelsen utan formell uppdelning på särskilda delposter. Ifråga om ändamål utanför stiftelsens eget område torde däremot någon ändring av hittillsvarande ordning inte vara påkallad. Det bör vidare anmärkas att styrelsen utgår från att den, liksom tidigare år, kommer att kunna fritt disponera eventuellt kvarstående belopp inom de av regeringen fastställda ramarna, genom beslut om ytterligare bidrag före ikraftträdandet av reformen.

Kammarkollegiet:

Självfallet behövs ett underlag för regeringsbeslutet i form av en "anslagsframställning" från stiftelsen. Regeringen fastställer ju nu den ekonomiska ramen för kyrkofondsstyrelsens bidragsgivning på grundval av tidigare års bidragsgivning och med hänsyn till de bidragsansökningar som finns hos kyrkofondsstyrelsen. Att så sker följer av det avgörande inflytande över kyrkofondsmedlens användning som riksdag och regering har enligt lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader.

6. Författningsförslagen

Kammarkollegiet:

Den föreslagna lydelsen av 14 § första stycket i förordningen om kyrkliga kostnader kan ge intrycket att regeringen ämnar återgå till en äldre ordning med detaljfördelning av kyrkofondsbidraget till stiftelsens olika bidragsberättigande verksamhetsgrenar. Av promemoriertexten framgår emellertid att prövningen avses leda endast till ett beslut om en ekonomisk ram, dvs. att stiftelsen får ett belopp för den av riksdagen som bidragsändamål godkända fria verksamheten och att stiftelsen får fritt fördela beloppet inom detta område. Författningsrummet borde ges en formulering som tydligare uttrycker denna avsikt.

